

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත අංක 02 - තොගය

තොගය

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත අංක 02 (LKAS 02) ට අනුව තොග ලෙස සලකනු ලබන්නේ,

01. සමාන්‍ය ව්‍යාපාර කටයුතු වලදී විකිණීමට ඇති අයිතම හෙවත් නිමි භාණ්ඩ
02. එවැනි විකිණීමක් සඳහා නිෂ්පාදනය වෙමින් පවතින අයිතම හෙවත් නොනිමි භාණ්ඩ
03. විකිණීම සඳහා භාණ්ඩ හෝ සේවා සැපයීමේ දී පරිභෝජනය සඳහා තබා ගන්නා අයිතම හෙවත් අමු ද්‍රව්‍ය

ව්‍යාපාරයට තොගය වඩාත් වැදගත් වීමට බලපා ඇති හේතූන්

01. තොගය සහ ලාභය අතර සෘජු සම්බන්ධතාවයක් පැවතීම
02. තොගය වත්කමක් නිසා ව්‍යාපාරයෙහි තොගය නිවැරදිව ගණනය නොකරීමෙන් මූල්‍ය තත්ත්වය පිළිබඳ තොරතුරු ද නිවැරදි නොවිය හැකිය

ශුද්ධ උපලබ්ධි අගය

තොගයක්, සමාන්‍ය ව්‍යාපාර කටයුතු වලදී විකිණීමට අපේක්ෂිත විකුණුම් මිලෙන් එම තොගය තව දුරටත් සම්පූර්ණ කිරීම සඳහා වැය වේ යැයි අපේක්ෂිත පිරිවැය සහ ඇස්තමේන්තුගත විකුණුම් වියදම් අඩු කළ පසු ලැබෙන අගය ශුද්ධ උපලබ්ධි අගය ලෙස හඳුන්වයි.

ශුද්ධ උපලබ්ධි අගය = ඇස්තමේන්තු ගත විකුණුම් මිල - (තොගය තව දුරටත් සකස් කිරීමට දැරීමට සිදුවන වියදම් + ඇස්තමේන්තුගත විකුණුම් වියදම්)

සාධාරණ අගය

දැනුම සහ කැමැත්ත ඇති දෙපාර්ශ්වයක් අතර අතේ දුරින් වූ ගනුදෙනුවක දී වත්කමක් හුවමාරු කළ හැකි හෝ වගකීමක් නිදහස් කළ හැකි අගය යි. මෙහිදී අතේ දුරින් සිදුවන ගනුදෙනුවක් යනු ගැනුම්කරු හා විකුණුම්කරු සම්බන්ධය හැර වෙනත් සම්බන්ධයක් නොමැති බවයි.

තොග පිරිවැය

තොග පිරිවැය යනු තොගය වර්තමාන ස්ථානයට සහ තත්ත්වයට ගෙන ඒම සඳහා දරණ ලද

- මිල දී ගැනීමේ පිරිවැය
- පරිවර්තන පිරිවැය
- අනෙකුත් පිරිවැය

මිලට ගැනීමේ පිරිවැය

තොගයෙහි ගැනුම් මිල සහ තොගය අත්පත් කර ගැනීම සඳහා දරණ ලද අනෙකුත් සෘජු වියදම් වලට ආනයන තීරු බදු, ආපසු අයකර ගත නොහැකි බදු, ගෙන ඒමේ කුලී, තොග එහා මෙහා කිරීමේ වියදම් හා අනෙකුත් සෘජු වියදම් අයත් වේ. එසේම තොග සඳහා යම් වෙළෙඳ වට්ටම් සහ වෙනත් ප්‍රතිදාන ලැබී ඇත්නම් ඒවා අඩුකළ යුතු යි.

රු.

තොග ගැනුම් මිල XXX
-වෙළෙඳ වට්ටම් (XXX)

XXX

ගෙන ඒමේ කුලී XXX
තීරු බදු ගාස්තු XXX
පැටවීමේ සහ බෑමේ ගාස්තු XXX
ගැනුම් පිරිවැය XXX

අවසාන තොගයේ ගැනුම් පිරිවැය = $\frac{\text{මුළු ගැනුම් පිරිවැය}}{\text{මිල දී ගත් ඒකක ගණන}}$ X අවසන් තොග ඒකක ගණන

පරිවර්තන පිරිවැය

තොගයේ පරිවර්තන පිරිවැය යනු අමුද්‍රව්‍ය නිමි භාණ්ඩ බවට පත් කිරීම සඳහා අදාළ වන සෘජු සහ වක්‍ර වියදම් යන දෙකෙහි එකතුව යි. වක්‍ර වියදම් හෙවත් පොදුකාර්යය පිරිවැය, ස්ථාවර සහ විචල්‍ය ලෙස ප්‍රධාන කොටස් දෙකක් යටතේ හඳුනාගත හැකි ය.

ස්ථාවර පොදුකාර්යය පිරිවැය සමාන්‍ය ධාරිතාවය මත ද විචල්‍ය නිෂ්පාදන පොදු කාර්යය පිරිවැය, නිෂ්පාදන ඒකක අතර සත්‍ය නිෂ්පාදන ඒකක ගණන මත ද බෙදාහරිනු ලැබේ.

ඒකකයක පරිවර්තන පිරිවැය ගණනය කරන අකාරය

1. ඒකකයක සෘජු ශ්‍රම පිරිවැය = $\frac{\text{මුළු සෘජු ශ්‍රම පිරිවැය}}{\text{සත්‍ය නිෂ්පාදන ඒකක ගණන}}$
2. ඒකකයක විචල්‍ය පොදුකාර්ය පිරිවැය = $\frac{\text{මුළු විචල්‍ය නිෂ්පාදන පොදුකාර්ය පිරිවැය}}{\text{සත්‍ය නිෂ්පාදන ඒකක ගණන}}$
3. ඒකකයක ස්ථාවර පොදුකාර්ය පිරිවැය = $\frac{\text{මුළු ස්ථාවර නිෂ්පාදන පොදුකාර්ය පිරිවැය}}{\text{සමාන්‍ය නිෂ්පාදන ධාරිතාව}}$

තොග ඒකකයක පරිවර්තන පිරිවැය = (01 + 02 + 03)

අනෙකුත් පිරිවැය

තොගය වර්ථමාන තත්ත්වයට හා ස්ථානයට ගෙන ඒමට දරන ලද වියදම් අනෙකුත් පිරිවැය වේ.

උදා :- විශේෂිත මෝස්තර නිර්මාණය කිරීමේ වියදම්.

සේවා සපයන ආයතනයක තොගයෙහි පිරිවැය

සේවා සපයන ආයතනයක තොගය එහි පිරිවැය මත අගය කරනු ලබයි. මෙම පිරිවැය අධීක්ෂණ කාර්යය මණ්ඩලය ඇතුළු ව සේවා සැපයීමට සෘජුව ම අදාළ සේවක මණ්ඩලයේ පිරිවැය සහ අනෙකුත් පොදු කාර්යය පිරිවැයෙන් සමන්විත වේ.

කෘෂිකාර්මික නිෂ්පාදන වල පිරිවැය

එම වත්කම් මුල් වරට අගය කරනු ලබන්නේ අස්වනු නෙළාගන්නා අවස්ථාවේ පවතින සාධාරණ අගයෙන් අපේක්ෂිත වියදම් අඩු කළ පසු ලැබෙන අගයට යි.

උදා - ගොවිපොළක වී, එළවලු, බිත්තර හා කිරි

තොගයක පිරිවැය මැනීමේ ක්‍රම

ඉහත කී තොග පිරිවැය ගණනය කිරීම සඳහා භාවිතා කරන ක්‍රමවේදයන් කිහිපයක් පහත දැක් වේ.

- සත්‍ය පිරිවැය
- ප්‍රමිත පිරිවැය
- සිල්ලර මිල ක්‍රමය

සත්‍ය පරිවෘත්තය

ඒකාකාරී භාණ්ඩ ගැනුම් විකුණුම් කරන බොහෝ ව්‍යාපාර ආයතන මෙම ක්‍රමය මත තොගය අගය කරයි. මෙහිදී තොග සඳහා දරන ලද අත්‍යවේණික පිරිවැය පදනම් කර ගනී.

ප්‍රමිත පිරිවැය

නිෂ්පාදන ආයතන සඳහා මෙම ක්‍රමය වඩාත් යෝග්‍ය ක්‍රමයක් වන අතර කාර්යක්ෂමතාවය සහ ධාරිතා උපයෝජනය සැලකිල්ලට ගනිමින් මෙම පිරිවැය තීරණය කරයි. මෙය නිතිපතා සමාලෝචනය කරමින් ගැලපෙන පරිදි සංශෝධනයට ලක් කෙරේ.

සිල්ලර ක්‍රමය

සීඝ්‍ර පිරිවැටුපක් සහ එක සමාන ලාභාන්තිකයක් සහිතව තොග වර්ග රාශියක් ඇති වෙළෙඳ ව්‍යාපාර මෙම ක්‍රමය යොදා ගනියි.

පිරිවැය සූත්‍ර

විශේෂිත ව්‍යාපෘති වලට වෙන්කර ඇති තොග අයිතම වල පිරිවැය වෙන් වෙන්ව හඳුනාගත යුතුය. නමුත් නිරන්තරයෙන් හුවමාරු නොවන තොග වල පිරිවැය එසේ කළ නොහැකි ය. එවිට අවසන් තොගය අගය කිරීමටත් නිකුත් කිරීමේ මිල කිරීමටත් පිරිවැය සූත්‍ර භාවිතා කළ හැකියි. කෙසේ වෙතත් අත්‍යවශ්‍ය වශයෙන් ගබඩාවෙන් භාණ්ඩ නිකුත් කරන ආකාරයත් පිරිවැය සූත්‍රය අතර කිසිදු සම්බන්ධයක් නොමැත. නිශ්චිතව හඳුනාගත හැකි තොග හැර අනෙකුත් තොග වෙනුවෙන් යොදාගත හැකි පදනම් දෙකක් LKAS 02 මගින් නිර්දේශ කර ඇත.

01. ප්‍රථම ලැබීම් ප්‍රථම නිකුත් කිරීමේ ක්‍රමය

02. බර තැබූ සමාන්‍ය මිල ක්‍රමය

01. ප්‍රථම ලැබීම් ප්‍රථම නිකුත් කිරීමේ ක්‍රමය

මෙම ක්‍රමයේ දී ප්‍රථමයෙන් ගබඩාවට ලද තොගය ප්‍රථමයෙන් ගබඩාවෙන් නිකුත් කරන බව උපකල්පනය කරනු ලබයි. මේ අනුව අවසානයට ලද භාණ්ඩ වල මිලෙන් අවසන් තොගය සමන්විත වේ.

02. බර තැබූ සමාන්‍ය මිල ක්‍රමය

මෙහි දී යම් නිශ්චිත දිනකට ගබඩාවේ පවතින තොගයෙහි බර තබන ලද සමාන්‍ය වටිනාකම මත පදනම් වෙමින් භාණ්ඩ නිකුත් කිරීමේ මිල තීරණය කරනු ලබයි. මෙහි දී බර තැබෙන්නේ ඒදිනට අදාළ තොගයෙහි පවතින ඒකක ගණනෙනි.

තොග මැනීම

තොගයේ පිරිවැය සහ ශුද්ධ උපලබ්ධි අගය යන දෙකෙන් වඩා අඩු අගය මත තොගය ආගණනය කළ යුතු වේ.

තොග වල අගය තීරණය කිරීමේ ක්‍රම

තොගවල පිරිවැය සහ ශුද්ධ උපලබ්ධි අගය යන දෙකෙන් වඩා අඩු අගයට තොගය ගණනය කිරීම සඳහා මෙම ප්‍රමිතය මගින් පහත දැක්වෙන ක්‍රම නිර්දේශ කර ඇත.

01. අයිතම ක්‍රමය

02. කාණ්ඩ ක්‍රමය

01. අයිතම ක්‍රමය

එක් එක් භාණ්ඩ අයිතමයේ පිරිවැය සහ ශුද්ධ උපලබ්ධි අගය සසඳා වඩා අඩු අගය එම තොග අයිතමයේ අගය ලෙස ගෙන සියලුම භාණ්ඩ අයිතම වල එලෙස ගනු ලබන අගයන් වල එකතුව තොගයේ අගය ලෙස මෙම ක්‍රමයේ දී හඳුනාගනු ලබයි.

02. කාණ්ඩ ක්‍රමය

භාණ්ඩ අයිතම කහිපයකින් යුක්ත වන භාණ්ඩ කාණ්ඩයක පිරිවැය සහ ශුද්ධ උපලබ්ධි අගයයන් වෙන වෙනම ගණනය කොට ඒ අතරින් වඩා අඩු අගය එම භාණ්ඩ කාණ්ඩයේ තොගයේ අගය ලෙස හඳුනාගනියි. එලෙස ලබාගන්නා සෑම කාණ්ඩයකට ම අදාළව හඳුනාගන්නා වඩා අඩු අගයන් වල එකතුව තොගයේ අගය ලෙස මෙහිදී හඳුනා ගනී.

තොග ගිණුම්කරණය සඳහා භාවිතා කරන ප්‍රධාන ක්‍රම

තොගය ගිණුම්ගත කිරීම සඳහා ප්‍රධාන ක්‍රම දෙකක් යටතේ කළ හැකිය.

01. කාලච්ඡේද ක්‍රමය

02. අඛණ්ඩ තොග ක්‍රමය

01. කාලච්ඡේද ක්‍රමය

මෙහිදී තොගය වෙනුවෙන් ගිණුමක් පවත්වා නොගෙන නැවත විකිණීමේ පරමාර්ථයෙන් මිල දී ගන්නා සියලු භාණ්ඩ ගැනුම් ගිණුමට හර කරනු ලබන අතර එම භාණ්ඩ එම භාණ්ඩ නැවත විකුණන විට විකුණුම් ගිණුමට බැර කරනු ලබයි. ඉතිරි තොගය භෞතික ව ගණනය කර වෙළෙඳ ගිණුමේ දී භාණ්ඩ වලින් අඩු කරනු ලබයි.

02. අඛණ්ඩ තොග ක්‍රමය

අඛණ්ඩ තොග ක්‍රමයේ දී ව්‍යාපාරය පවත්වා භාණ්ඩ වෙනුවෙන් තොග ගිණුම් වලට හර කරන අතර විකුණුම් ආදායම සමාන්‍ය පරිදි ගිණුම්ගත කරයි. නමුත් ඒ සමගම විකුණන ලද භාණ්ඩ වල පිරිවැය තොග ගිණුමෙන් ඉවත් කර විකුණුම් ගිණුමට මාරු කරනු ලබයි. ඕනෑම අවස්ථාවක ව්‍යාපාරයේ පවතින තොගයේ වටිනාකම සොයාගත හැකිය.

තොගය වියදමක් ලෙස හඳුනාගැනීම.

තොග වියදමක් ලෙස හඳුනාගන්නා ප්‍රධාන අවස්ථා දෙකක් මෙම ප්‍රමිතියෙහි සඳහන් වෙයි.

01. තොගය විකුණන විට තොගයේ ධාරණ අගය වියදමක් ලෙස හඳුනාගත යුතු යි.

02. තොගයේ අගය ශුද්ධ උපලබ්ධි අගය දක්වා කපා හළ විට ඒ මගින් ඇතිවන අලාභය

හෙළිදරව් කිරීම්

01. තොග අගය කිරීම සඳහා භාවිතා කරන ලද ගිණුම් ප්‍රතිපත්ති සහ භාවිතා කරන ලද පිරිවැය සූත්‍ර

02. ආයතනය විසින් බාණ්ඩ ගත කරන ලද පරිදි එක් එක් තත්වයේ තොග වටිනාකම් සහ මුළු තොග වටිනාකම

03. කාල පරිච්ඡේදයෙහි වියදමක් ලෙස හඳුනාගත් තොගයේ අගය

04. තොගයේ අගය ශුද්ධ උපලබ්ධි අගයට ගණනය කිරීමේ දී වර්ෂය තුළ වියදමක් ලෙස ලියා හළ ප්‍රමාණය

05. වගකීම් සඳහා සුරැකුම්පත්/ ඇපයක් ලෙස උකස් කරන ලද තොග වල වටිනාකම